

Enligt till akten hörande sändlista

Helena Uhlén
Naturskydd och tillsyn
010-22 36 349

Bildande av naturreservatet Sandvik-Västanå i Jönköpings kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Sandvik-Västanå, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen mäts in och märks ut i fält, som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda blandlövskog med äldre träd och död ved samt naturvärdesträd¹ av främst ek och tall, med dess biologiska mångfald
- bevara lövsumpskog med sockelbildande klibbal, med dess biologiska mångfald

Syftet ska uppnås genom att:

- blandlövskog och lövsumpskog lämnas i huvudsak till intern dynamik
- föryngring av gran och till viss del bok begränsas i blandlövskog
- naturvärdesträd av främst ek och tall frihuggs

Skälen enligt 7 kap. 5§ MB

Prioriterade bevarandevärden för Sandvik-Västanå är blandlövskogen med både ädellövträd och trivallövträd, gott om död ved, gamla och grova naturvärdesträd av framförallt ek och tall, äldre alsumpskog med sockelbildning och rikligt med död ved samt en hög artrikedom med flera rödlistade arter och signalarter.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5 § MB och med stöd av 7 kap. 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

---

¹ Naturvärdesträd är träd med höga naturvärden och exempel på naturvärdesträd är träd som är; grova, gamla eller senvuxna. Naturvärdesträd kan även vara träd som är märkta av brandspår, träd med kulturspår t.ex. hamlade träd, träd som innehåller risbon eller hålträd. Ett naturvärdesträd kan även vara dött eller delvis dött.

Länsstyrelsen fastställer, i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., bifogad skötselplan (bilaga 2), för områdets långsiktiga vård.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar
2. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning
3. anordna upplag av något slag
4. dika eller dikesrensa
5. bedriva täkt av något slag
6. uppföra byggnad, parkering, campingplats eller annan anläggning. Undantag gäller jakttorn.
7. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
8. anlägga väg, led, bro eller spång
9. plantera in för området främmande arter
10. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen
11. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för uttransport av fäلت vilt med mindre fordon på fastmark.

Befintlig väg med vägområden, enligt karta bilaga 1, är undantagna från samtliga föreskrifter under A utom A3, A5, A6, A9, A10.

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE R FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor (i anslutning till vandringsleden som passerar genom reservatet samt utmed vägen)
3. röjning, avverkning och ringbarkning av gran och bok
4. frihuggning av naturvärdesträd
5. bekämpning av invasiva och/eller främmande arter
6. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

***C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN
ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM
ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET***

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller liggande eller stående döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. elda annat än med medhavd eller tillhandahållen ved
3. plocka eller samla in mossor, lavar eller vedsvampar, med undantag för insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält
4. samla in ryggradslösa djur med fallor som dödar
5. varaktigt sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning

Inom reservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

6. använda reservatsområdet för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller motsvarande med fler än 100 deltagare
7. använda reservatsområdet för lägerverksamhet med fler än 30 deltagare

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av befintliga vandringsleder.

Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

Vid insamling av enstaka växt- eller djurexemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält bör fynden rapporteras till Länsstyrelsen och/eller Artportalen.

UPPLYSNING

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Sandvik-Västana
NVR-id	2050158
Areal	37,9 hektar (ha), varav vatten 0 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Jönköping
Socken	Ölmstad
Lägesbeskrivning	Ca 3 km söder om Gränna, 500 m söder om Västana slott, utmed E4:ans östra kant
Fastigheter	del av Västana 1:1 och del av Ölmstad-Sandvik 1:1 2:1
Fastighetsägarkategori	Enskild
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen ska mätas in enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Sandvik-Västana tillhör ett mosaikartat område i brytningen mellan karg vätterbrant och ett småbrutet odlingslandskap. Största delen av området utgörs av slutna blandlövskog med ädel- och triviallövträd. Lövskogen är spontant uppkommen på gamla betesmarker och har fått sköta sig själv. Skogen är olikåldrig och det finns en hel del död ved. Områdets centrala parti utgörs av alsumpskog med sockelbildning och rikligt med död ved. Runt om i markerna återfinns gamla, grova naturvårdeträd av ek, tall och till viss del bok som numer står inträngda i nästan helt slutna bestånd av blandlövskog.

Ett stort antal rödlistade och sällsynta arter har påträffats inom området, bland annat ett flertal lövträdsberoende lavar och fåglar som till exempel de rödlistade arterna rosa skärelav och mindre hackspett.

För mer information om området och dess naturvärden hänvisas till skötselplanen.

Bakgrund

Området nyckelbiotopsinventerades av Skogsstyrelsen år 2001 och 2003. Vid en utvärdering över mark med höga naturvärden inom Östra Vätterbranterna år 2005 bedömdes Sandvik-Västana tillsammans med elva andra områden uppfylla de kriterier som krävs för ett långsiktigt skydd i form av naturreservat. Markägarna till Sandvik-Västana fick i augusti 2005 ett informationsbrev med Länsstyrelsens förslag om att långsiktigt skydda

området som naturreservat. Diskussioner och träffar med berörda markägare har genomförts. I juni 2007 beställde Länsstyrelsen värdering av de berörda fastigheterna av NaiSvefa. Länsstyrelsen gav i december 2007 uppdrag till NaiSvefa om förhandling om ersättning med berörda markägare. Arbetet med bildande av naturreservatet Sandvik-Västana har varit vilande i avvaktan på att beslut om nya föreskrifter och en utvidgning av naturreservatet Västana skulle bli klart. Naturreservatet Västana berör till största delen samma fastigheter som naturreservatet Sandvik-Västana. Det nya beslutet om naturreservatet Västana blev klart år 2015 och avtalet om intrångsersättning där blev klart hösten 2017. I mars 2017 beställdes en ny värdering från Värderingsbyrån i Syd AB för Sandvik-Västana. I oktober 2018 tecknades avtal om intrångsersättning mellan markägaren och Länsstyrelsen.

Samråd enligt 25 och 26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Jönköpings kommun, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.

Förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Sandvik-Västana skickades på remiss den 13 mars 2017 till Jönköpings kommun, Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska undersökning (SGU), Trafikverket, Biosfärgruppen östra Vätterbranterna samt flera föreningar. Kända sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande.

Svar har inkommit från markägaren, Jönköpings kommun, Skogsstyrelsen, Trafikverket, SGU och Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna.

INKOMNA REMISSVAR

Jönköpings kommun, Skogsstyrelsen, Trafikverket och SGU har inget att erinra mot förslaget. Trafikverket meddelar att naturreservatet inte berör någon statlig väg eller järnväg.

Markägaren hade en del synpunkter emot bildandet av naturreservatet samt om hur processen har skötts för de båda naturreservaten Västana och Sandvik-Västana. Länsstyrelsen har avvaktat med att ta beslut tills avtal av intrångsersättning har varit klar i både naturreservatet Västana och för Sandvik-Västana.

Naturskyddsföreningen i Huskvarna-Gränna önskar att naturreservatet ska vara större och också omfatta den bokskog som gränsar till områdets nordöstra del. Som skäl för det anges att det i bokskogen häckar flera par av mindre flugsnappare. De anser vidare att det inte ska gå att få tillstånd för organiserade tävlingar eller lägerverksamhet i naturreservatet. De vill även att det ska finnas en parkeringsplats med informationstavla för besökare.

Samtliga remissvar har behandlats, länsstyrelsens ställningstagande framgår under rubriken Motivering-Bedömning.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärrning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Länsstyrelsen arbetar med genomförande av, de av riksdagen beslutade, miljömålen. Naturreservatsbildning av Sandvik-Västana bidrar till att miljömålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt och djurliv" kan uppfyllas.

Sandvik-Västana ligger inom riksintresse för naturvård (NRO06008) enligt 3 kap. 6 § MB och riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB, Vättern med öar och strandområden. Området ingår i länets naturvårdsprogram (Natur i Jönköpings län, objekt 80-34) och är av högsta naturvärde i Jönköpings kommuns naturvårdsprogram 2009-2013. Skogsstyrelsen har nyckelbiotopsinventerat Sandvik-Västana och det finns 3 registrerade nyckelbiotoper som täcker två tredjedelar av områdets areal. Naturreservatsbildning av Sandvik-Västana prioriteras i enlighet med den strategi som finns vid urval om skogsområden för långsiktigt skydd (Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. 2006, Länsstyrelsen i Jönköpings län och Skogsvårdsstyrelsen Jönköping- Kronoberg). Sandvik-Västana är inom högsta värdegrupp och bedöms ha högt naturvärde på beståndsnivå vilket innebär stor mängd och hög kvalitet av naturvärdesträd av bland annat ek och tall. Sandvik-Västana ligger inom värdetrakten Östra Vätterbranterna samt i en ansamling av naturreservat. Sandvik-Västana tillsammans med omkringliggande naturreservat bedöms därför ha goda möjligheter att bevara biologisk mångfald på lång sikt. Östra Vätterbranterna är sedan 9 september 2012 ett av FN-organet Unesco utpekat biosfärområde. I Sandvik-Västana växer ädel- och triviallövskog vilket är en prioriterad skogstyp vid val av områden för långsiktigt skydd i Jönköpings län.

Länsstyrelsen bedömer att Sandvik-Västans höga naturvärden motiverar ett skydd mot exploatering, skogsbruk och borttransport av död ved. För att bevara områdets naturvärden är området i behov av en anpassad skötsel med frihuggning av naturvärdesträd av främst ek samt röjning av ung gran och i viss mån ung bok. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att bevara och vårda en blandlövskog med naturvärdesträd samt lövsumpskog. Naturvärden bedöms inte påverkas negativt av mindre grupper av besökare men vid större arrangemang och tävlingar får en provning göras om tillstånd kan ges. Länsstyrelsen bedömer inte att det, i nuläget, är motiverat att utöka syftet med att underlätta för friluftsliv eller att anlägga en parkeringsplats för besökare till naturreservatet. Naturreservatet Västans ligger strax intill och har många anordningar för att underlätta för besökare. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området och områdets avgränsning mot sakägarens intresse och bedömer att föreskrifterna och områdets storlek inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljö- och energidepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i berörda dagstidningar. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 28 december 2018 och gäller omedelbart även om de överklagas. Kungörelsen införs i Jönköpings-Posten den 29 november 2018, vilket innebär att ett eventuellt överklagande ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 20 december 2018.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Helena Uhlén varit föredragande, har även avdelningschef Per Hallerstig och tillförordnad enhetschef naturskydd och tillsyn Henrik Gustafsson medverkat.

Anneli Wirtén

Helena Uhlén

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

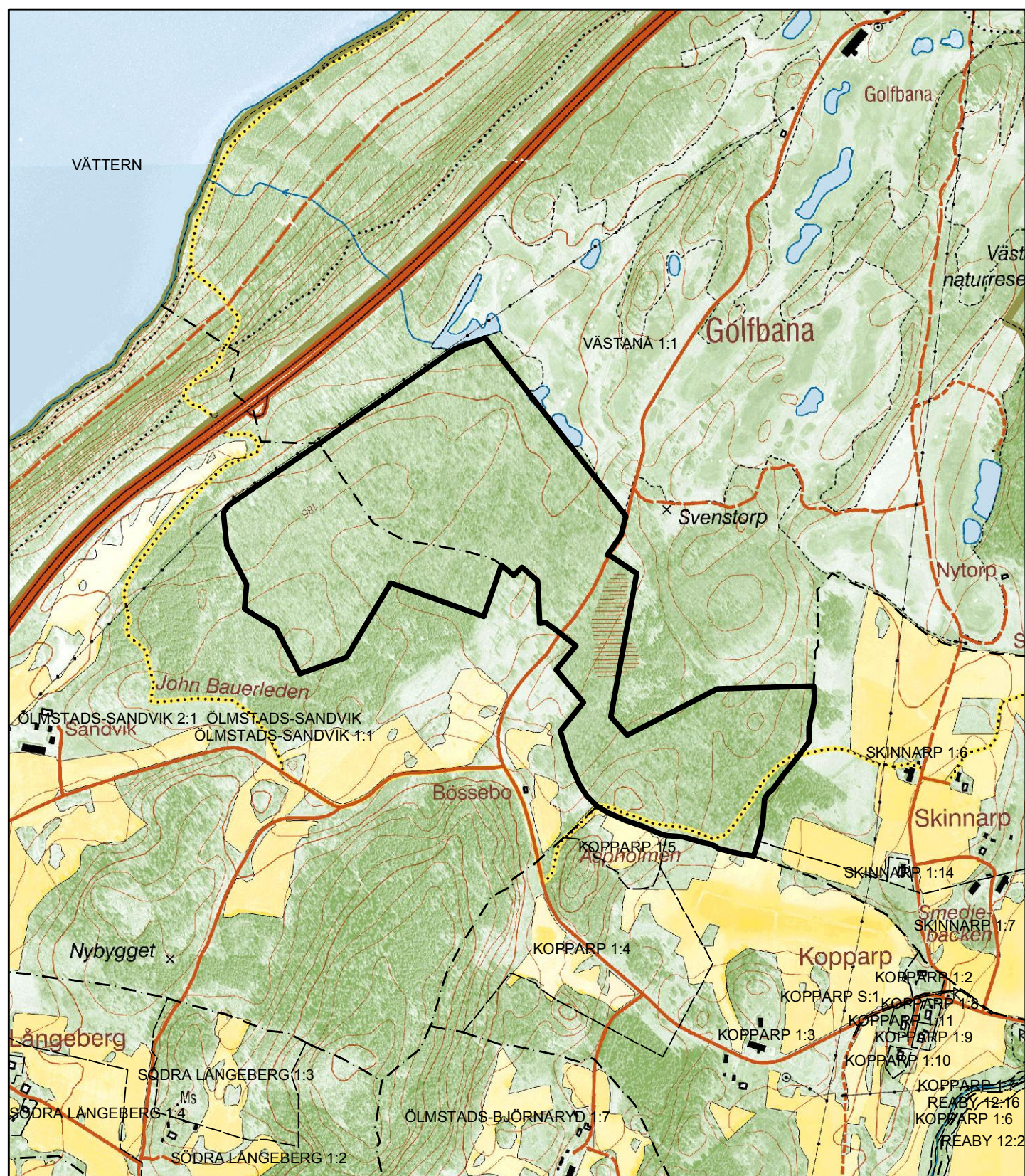
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar

Naturreseptat Sandvik-Västana

Bilaga 1

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2018-11-23, dnr 511-1597-2012

1:10 000

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Gräns för naturreseptat Sandvik-Västana

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Skötselplan för naturreservatet Sandvik- Västanå i Jönköpings kommun

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED NATURRESERVATET	2
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	2
2.1 Administrativa data	2
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	3
2.3 Historik och markanvändning	3
2.4 Växt- och djurliv	4
2.5 Friluftsliv	4
2.6 Bebyggelse och anläggningar	4
2.7 Källförteckning	5
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	5
3.1 Övergripande mål med skötseln	5
3.2 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	5
3.3 Friluftsliv och gränser	8
3.4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	8
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	8
4.2 Uppföljning av bevarandemål	9
5. BILAGOR	9

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län 2018 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering. Beslut om naturreservat fattades den 23 november 2018.

Vid frågor om skötsel av reservat kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 010-223 60 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda blandlövskog med äldre träd och död ved samt naturvärdesträd¹ av främst ek och tall, med dess biologiska mångfald
- bevara lövsumpskog med sockelbildande klibbal, med dess biologiska mångfald

Syftet ska uppnås genom att:

- blandlövskog och lövsumpskog lämnas i huvudsak till intern dynamik
- för yngning av gran och till viss del bok begränsas i blandlövskog
- naturvärdesträd av främst ek och tall frihuggs

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Sandvik-Västana
Skyddsform	Naturreservat
Areal	37,9 hektar (ha)
Beslut om Natura 2000	nej
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Jönköping
Socken	Ölmstad
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar (13)
Mittpunktskoordinater	N6426595 – E465195 (SWEREF99TM)
Lägesbeskrivning	ca 3 km söder om Gränna, 500 m söder om Västana slott, utmed E4 östra kant
Fastigheter	del av Västana 1:1 och del av Ölmstad-Sandvik 1:1 2:1 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Markägarkategorier	Enskilda
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen ska mätas in enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

---

¹ Naturvärdesträd är träd med höga naturvärden och exempel på naturvärdesträd är träd som är; grova, gamla eller senvuxna. Naturvärdesträd kan även vara träd som är märkta av brandspår, träd med kulturspår t.ex. hamlade träd, träd som innehåller risbon eller hålträd. Ett naturvärdesträd kan även vara dött eller delvis dött.

Areal per markslag

Skog 37,9 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>	
Blandlövsskog	20,2 ha	Ädellövskog (9020)	13,6 ha
Triviallövskog	6,6 ha	Ej natura-habitat	
Ädellövskog	6,4 ha	Ädellövskog (9020)	6,4 ha
Boskog	1,0 ha	Ej natura-habitat	
Lövsumpskog	3,6 ha	Lövsumpskog (9080)	3,6 ha

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Det mosaikartade skogsområdet Sandvik-Västana ligger som en brytning mellan karg vätterbrant i väst och bördig jordbruksmark i öst. Jordarten utgörs av morän och berggrunden består av äldre granit, granodiorit och tonalit. I området förekommer även gångar av yngre granit. På sina ställen finns berghällar där berget går i dagen. Större delen av reservatet har rörligt markvatten med högt grundvatten som under höst, vinter och vår bildar temporära vattensamlingar. I nordöst angränsar reservatet till tre mindre dammar i ytterkanten av Gränna golfklubbs golfbana. Reservatet ligger inom Motala ströms huvudavrinningsområde och Vätterns delavrinningsområde. Den maximala höjdskillnaden i reservatet ligger på 30 meter och områdets högsta punkt är belägen 200 meter över havet och ligger i reservatets södra del.

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

Området har sitt ursprung i ett herrgårdslandskap från 1600-talet eftersom det delvis ligger inom Västana slotts ägor.

Under 1940 och 50-talet var naturreservatet halvöppet med vidkroniga lövträd och grova tallar. Ett flertal av dessa äldre överståndare av främst ek, bok, björk och tall finns fortfarande kvar i reservatet, om än inträngda i mer eller mindre slutna bestånd av blandskog. De vidkroniga, grova ekarna återfinns främst i markernas ytterkanter där ljusinsläppet är som störst. Det är även här man ännu finner resterna av den forna hävdgynnade floran med inslag av liten blåklocka, svinrot och gullviva.

Även om det nuvarande trädskiktet i reservatet är slutet går det överallt att utläsa tydliga spår från en period då marken brukats som inägomark. Väster om den väg som genomkorsar reservatet kan stenröjda åkertegar och stenrösen ännu urskiljas. Öster om vägen har hävden på den igenvuxna betesmarken återupptagits i form av en halvsluten trädbevuxen betesmark.

Det finns inga registrerade fornlämningar i området.

2.4 VÄXT- OCH DJURLIV

Området utgörs av en skiktad blandlövskog med inslag av naturvärde träd samt ett antal blötare partier med björk och sockelbildande al. Naturen är mycket varierad och hyser en hög täthet av hotade arter och skyddsvärda biotoper. Av områdets sammanlagda areal har två tredjedelar nyckelbiotopstatus. Området har en sluttande, västlig gradient från ett öppnare odlingslandskap i ett slättlandskap ned mot brantskogarna närmast Vättern. Sänkorna mellan hållar och bergkammar är bördiga och områdets allra fuktigaste partier har sedan länge övergått till alkärr med rik sockelbildning. De blöta partierna uppvisar en flora som bär prägel av basiska inslag. I området finns ett värdefullt inslag av död lövved, främst i form av lågor och högstubbar av asp och björk. Områdets goda tillgång på håliga, rötskadade och stående döda träd är av stort värde för hålbbyggare, såväl fåglar som insekter och fladdermöss. Bland annat har mindre hackspett, större hackspett, gröngöling och spillkråka observerats i området. Hålträd och döda träd är värdefulla inte bara för fågelfaunan, utan har också stor betydelse för insekter.

Runt om i hela området återfinns naturvärde träd av ek, bok och tall som numer står inträngda i nästan helt slutna bestånd av blandlövskog. Inträngande gran och snabbt ökande bestånd av ung bok hotar att på sikt skugga ut framförallt de gamla ekarna. Föryngringen av björk och ek är idag mindre än tidigare medan andelen bok och gran ökar. Den yngre blandlövskogen har uppkommit spontant efter att hävden i området upphört.

Ett stort antal rödlistade arter och signalarter har påträffats inom området, bland annat har rosa skärelav noterats på ek och svart praktbagge på tall. Rosa skärelav växer framförallt på grov bark på ek och är en bra indikator på lång trädkontinuitet. Svart praktbagge är en bra indikator på solexponerad gammal tall på mager mark. Området har höga ornitologiska värden, bland annat har skogsduva, mindre flugsnappare och mindre hackspett observerats.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2a.

2.5 FRILUFTSLIV

Reservatet ligger i anslutning till en välbesökt golfbana och hotellet Västanaå slott. John Bauerleden passerar genom området och fortsätter ned i det angränsande och välbesökta naturreservatet Västanaå, för att några kilometer bort avslutas i Röttle by, en välbevarad kulturmiljö med bland annat en gammal kvarn.

2.6 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Ingen bebyggelse eller andra anläggningar finns i reservatet.

2.7 KÄLLFÖRTECKNING

Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.
Länsstyrelsen i Jönköpings län. Registerblad NRO06008
Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2006:8.
Naturskyddsföreningen – Jönköpings länsförbund. Rädda skogens liv – SNF:s kampanjskogar, några pärlor i Jönköpings län. 2007
Rapportsystem för växter, djur och svampar. www.artportalen.se
SGU. Jordartskarta
SGU. Berggrundskarta
Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsbeskrivningar.

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL MED SKÖTSELN

Området är så igenvuxet som hagmark att skötseln bör inriktas på att bevara och förstärka de strukturer och den biologiska mångfald som är knuten till blandlövskog med ett betydande inslag av död ved och naturvärdesträd av främst ek och tall. Området som helhet har låg solinstrålning och hotas av en successiv graninväxning. På sikt utgör även boken ett hot mot övriga mindre skuggtåliga arter. Skötseln syftar till att bibehålla områdets trädkontinuitet och rika trädslagsvariation, samt förstärka vitaliteten och öka ljusinsläppet kring de naturvärdesträd som finns i området. I övrigt lämnas skogen åt intern dynamik med naturliga processer som åldrande och avdöende. Reservatets sumpskogsområden lämnas i huvudsak orörda. Delar av området får betas.

3.2 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 2b.

SKÖTSELOMRÅDE 1 - LÖVSKOG		33,2 HA
Naturtyp:	Blandlövskog	20,2 ha
	Triviallövskog	6,6 ha
	Ädellövskog	6,4 ha
Natura 2000-habitat:	Ädellövskog (9020)	ca 20 ha

OMRÅDESBESKRIVNING

Området utgörs av en skiktad, olikåldrig blandlövskog med ädel- och triviallöv, samt ett bitvis stort inslag av gammal tall. Fastmark och blötare partier avlöser varandra och i området finns ett antal minde sumpskogsområden med sockelbildande al. Skogen är naturligt uppkommen på gamla betesmarker med rik jordmån och har lämnats utan skötsel. Lövträden står tätt och självgallrar, vilket gör att mängden död ved är stor och snabbt ökande. I området förekommer kulturspår av äldre odlingsmark och stenrösen och i dess anslutning finns tydliga spår av tidigare ängs- och hagmarker.

Trädskiktet är varierat och domineras av ek, björk, bok, tall och gran. Övriga trädslag som förekommer är al, asp, ask, sälg, rönn, oxel, fågelbär och lind. Överallt i området finns buketter av hassel. En liten del av områdets sydvästra delar ingår i en större betesmark med ett extensivt nötdjursbete.

Inom delområde 1a finns ett större inslag av grova ekar med vida trädkronor, vilket tyder på ett tidigare öppet trädskikt med ett större ljusinsläpp.

I delområde 1b finns ett betydande inslag av ung gran.

BEVARANDEMÅL

Arealen äldre blandlövskog med ädel- och triviallöv ska vara minst 31 hektar. Trädskiktet ska vara luckigt och varierat och ha ett betydande inslag av björk, asp, al, ek och hassel. Det ska finnas 5-20 livskraftiga ekar med vida kronor och solbelysta stammar som har förutsättningar att hysa en rik lavflora och insektsfauna. Skogen ska i huvudsak formas av intern dynamik där naturliga processer som åldrande och avdöende skapar en olikåldrig skog med en rik förekomst av död ved i varierande dimension och nedbrytningsgrad. Inslaget av bok och gran ska hållas låg. Förekommande rödlistade arter ska ha goda förutsättningar att leva kvar och reproducera sig i området.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- All yngre gran röjs/avverkas under år 2018-2025, i syfte att gynna en variationsrik lövskog. Den röjda/avverkade granen kan forslas ut ur området om det bedöms möjligt utan att skada natur- och kulturvärden. Enstaka grövre granar får ringbarkas.
- Inom skötselområde 1a friställs 5-20 vidkroniga naturvärdesträd av ek under år 2018-2025, i syfte att förstärka vitaliteten hos träden samt skapa solbelysta stammar. Ris och röjningsrester kan forslas ut ur området om det bedöms möjligt utan att skada natur- och kulturvärden.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Med 5-10 års mellanrum inventeras behovet av röjning av ung gran och bok. I anslutning till inventeringen görs de röjningar av ung gran och bok som behövs.
- Vart 10:e år inventeras behovet av frihuggning kring naturvärdesträd av ek inom skötselområde 1a. I anslutning till inventeringen görs de friställningar som behövs.

SKÖTSELOMRÅDE 2 - ALSUMPSKOG

3,6 HA

Naturtyp: Lövsumpskog

3,6 ha

Natura 2000-habitat: Lövsumpskog (9080)

3,6 ha

OMRÅDESBESKRIVNING

Skötselområdet utgörs av två större sumpskogsområden där al är det dominerande trädslaget. Marken är småkuperad och i sänkorna kan vatten bli stående så pass att en mindre vattenspegel bildas under våren. Mellan sänkorna höjer sig små kullar med fastmark där trädslag som ek och björk samt hassel finns representerade. Bitvis är trädskiktet tätare och har inslag av yngre, inträngande gran. Sumpskogen domineras av klibbal med sockelbildning och har inslag av gammal björk. Ett mindre antal björkar och alar är över 100 år gamla. Förekomsten av död ved är riklig och utgörs främst av fuktiga björk- och klibballågor i sumpområdena och grova torrakor rötade av bland annat fnöskticka på fastmarken.

I ytterkanten av område 2a är inslaget av inträngande, ung gran bitvis stort. Delar av område 2b ingår i en större betesmark med ett extensivt nötdjursbete.

BEVARANDEMÅL

Arealen lövsumpskog ska vara minst 3 hektar och trädskiktet ska domineras av sockelbildande al och björk. Skogen ska vara olikåldrig och ha en rik förekomst av död ved, vilket skapas genom intern dynamik med naturliga processer som åldrande och avdöende.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Inga restaureringsåtgärder är aktuella.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Om andelen gran överstiger 30 % av virkesvolymen kan röjning/ringbarkning av gran ske.
- Delområde 2b får fortsatt betas.

SKÖTSELOMRÅDE 3 - BOKSKOG

1,0 HA

Naturtyp: Bokskog

1,0 ha

Natura 2000-habitat: Ej natura-habitat

OMRÅDESBESKRIVNING

Området utgörs av ett spontant uppkommet bokbestånd. Beståndet är i dagsläget ungt-medelålders och jämnåldrigt, men kan på sikt utveckla höga naturvärden.

BEVARANDEMÅL

Området ska på sikt utgöras av ett olikåldrigt bokbestånd med inslag av äldre bocar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader. Området ska vara ca 1 ha.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Inga restaureringsåtgärder är aktuella.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Med 5-10 års mellanrum inventeras behovet av röjning/ringbarkning av inträngande gran, i syfte att gynna bokskog. I anslutning till inventeringen görs de röjningar/ringbarkningar som behövs.

3.3 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

BEVARANDEMÅL

Reservatets gränser ska vara markerade. Besökare till reservatet ska kunna ta del av information genom att en till två informationstavlor placeras där John Bauer-leden passerar igenom naturreservatet. Om det finns behov får ytterligare en informationstavla placeras i anslutning till den väg som genomkorsar reservatet.

SKÖTSELÅTGÄRDER

- Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.
- Informationstavlor ska placeras ut inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft. Informationstavlor ska innehålla karta över området, information om naturreservatets naturvärden samt naturreservatsföreskrifter för allmänheten.
- John Bauerleden i reservatets södra del får hållas fri från hindrande nedfallna träd eller träddeklar genom att de flyttas (vid behov kapas) inom reservatet och läggs i gynnsamt exponeringsläge.

3.4. SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	Inom ett år efter reservatsbeslut
Informationsskylt	I anslutning till John Bauer-leden	Inom ett år efter reservatsbeslut
Röjning, avverkning och ringbarkning av ung gran och bok	Skötselområde 1	2018-2025, därefter görs en behovsutredning vart 5-10:e år
Frihuggning av 5-20 vidkroniga naturvärdesträd av ek	Skötselområde 1a	2018-2025, därefter görs en behovsutredning vart 10:e år
Röjning, avverkning och ringbarkning av inträngande gran	Skötselområde 3	Behovsutredning görs vart 5-10:e år

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska följas upp och dokumenteras enligt Naturvårdsverkets och Länssstyrelsens riktlinjer.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivs- värden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. BILAGOR

- 2a Artlista
- 2b Skötselplankarta

Urval av arter inom naturreservatet Sandvik-Västana

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: RE (nationellt utdöd), CR (akut hotad), EN (starkt hotad), VU (sårbar), NT (nära hotad), DD (kunskapsbrist), LC (rödlistad 2005 men 2010/2015 bedömd livskraftig), S3 (høgt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), S1 (låg signalvärde). EU (arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades.

Referens: SKS (Skogsstyrelsen), LST (Länsstyrelsen), SNF (Naturskyddsföreningen – Jönköpings länsförbund, Rädda Skogens liv, 2007), AP (Artportalen).

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Sekretessarter är inte angivna.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Kärlväxter			
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	S1	1999	SNF
Bäckbrämma (<i>Cardamine amara</i>)	S2	1999	SNF
Gullpudra (<i>Chrysosplenium alternifolium</i>)	S2	1999	SNF
Kärrfibbla (<i>Crepis paludosa</i>)	S2	1999	SNF
Lundarv (<i>Stellaria nemorum</i>)	S2	1999	SNF
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)	S1	1999	SNF
Skogslind (<i>Tilia cordata</i>)	S3	1999	SNF
Svart trolldruva (<i>Actaea spicata</i>)	S3	1999	SNF
Vättersos (<i>Lathraea squamaria</i>)	S3	1999	SNF
Ögonpyrola (<i>Moneses uniflora</i>)	S3	1999	SNF
Mossor			
Blåmossa (<i>Leucobryum glaucum</i>)	S2	1999	SNF
Bågpraktmossa (<i>Plagiomnium medium</i>)	S3	1999	SNF
Krusig ulota (<i>Ulotia crispata</i>)	S2	1999	SNF
Källpraktmossa (<i>Pseudobryum cinclidioides</i>)	S3	1999	SNF
Långfliksmossa (<i>Novellia curvifolia</i>)	S3	1999	SNF
Stubbspretmossa (<i>Herzogiella seligeri</i>)	S2	2003	SKS
Vedtrappmossa (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>)	NT, S3	1999	SNF
Vågig sidenmossa (<i>Plagiothecium undulatum</i>)	S3	1999	SNF

Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>)	S3	1999	SNF
Lavar			
Brunpudrad nållav (<i>Chaenotheca gracillima</i>)	S3	1999	SNF
Grynig filtlav (<i>Peltigera collina</i>)	NT, S3	1999	SNF
Gulnål (<i>Chaenotheca brachypoda</i>)	S2	1999	SNF
Kornig nållav (<i>Chaenotheca chlorella</i>)	S3	1999	SNF
Rosa skärelav (<i>Schismatomma pericleum</i>)	NT, S3	1999	SNF
Svampar			
Grovticka (<i>Phaeolus schweinitzii</i>)	S2	2011	LST
Gultofshätta (<i>Mycena renati</i>)	S3	1999	SNF
Kandelabersvamp (<i>Artomyces pyxidatus</i>)	NT, S3	1994	AP
Trådticka (<i>Climacocystis borealis</i>)	S2	1999	SNF
Vedticka (<i>Phellinus viticola</i>)	S2	1999	SNF
Insekter			
Allmän metallvingesvärmare (<i>Adscita statices</i>)	NT	1999	SNF
Svävfluglik dagsvärmare (<i>Hemaris tityu</i>)	NT	1999	SNF
Svart praktbagge (<i>Anthaxia similis</i>)	LC	2003	SKS
Fåglar			
Mindre flugsnappare (<i>Ficedula parva</i>)	EU	1999	SNF
Mindre hackspett (<i>Dendrocarpos minor</i>)	NT	1999	SNF
Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	EU	1999	SNF
Skogsduva (<i>Columba oenas</i>)	LC	1999	SNF

Källförteckning

Artdatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015.

Bilaga 1 till fågeldirektivet

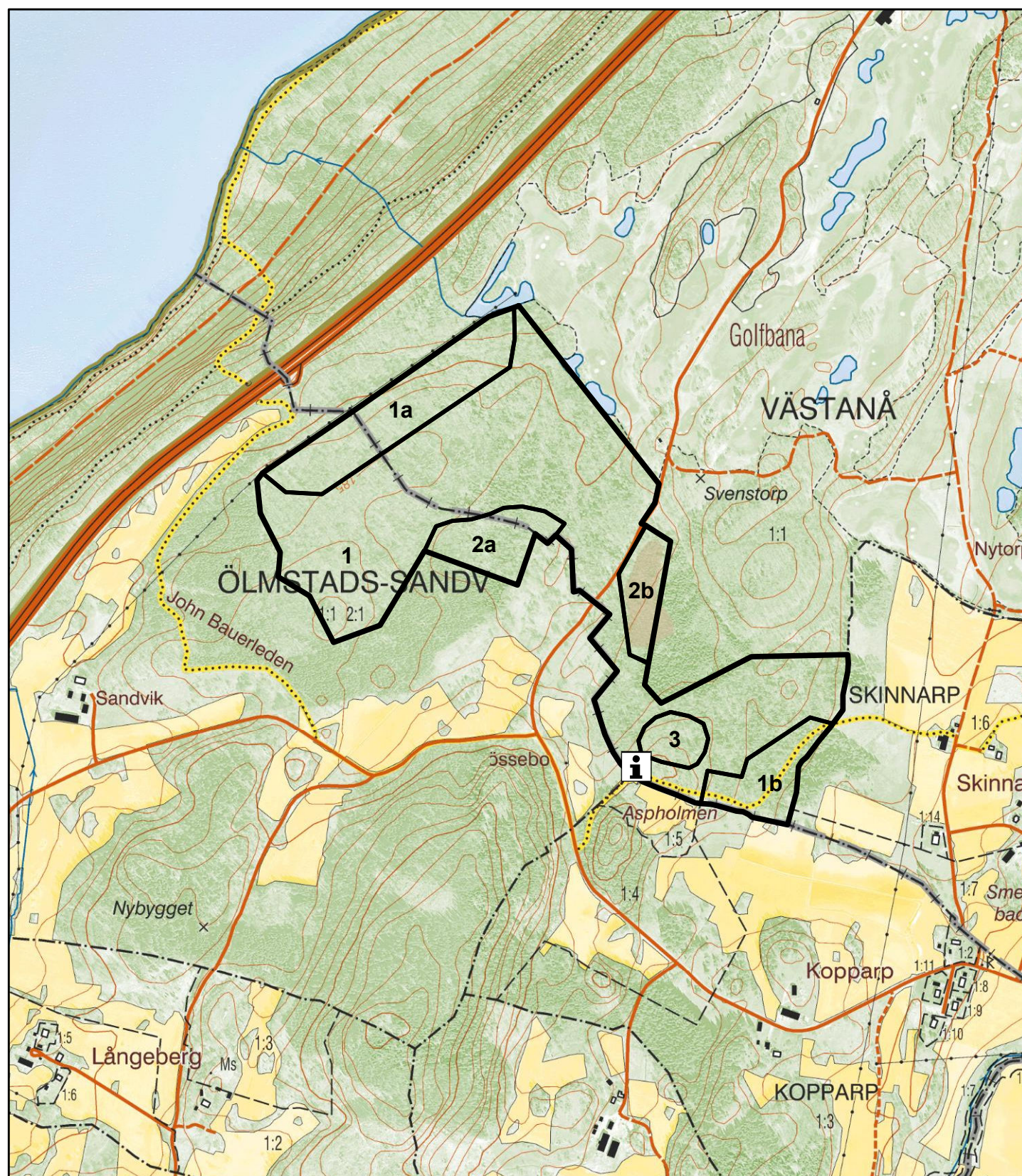
Skogsstyrelsen 1994. Signalarter i projekt nyckelbiotoper.

Skogsstyrelsen 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog.

Naturreseptat Sandvik-Västana

Bilaga 2b

Skötselplankarta
Tillhör Länsstyrelsens beslut
2018-11-23, dnr 511-1597-2012

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan
© Länsstyrelsen Jönköping

Gräns för naturreseptat Sandvik-Västana

Skötselområden

Informationsskylt

1:10 000

